

FBÜ
FENERBAHÇE ÜNİVERSİTESİ

1. ERGOTERAPİDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR SEMPOZYUMU

"Okupasyonu Anlamak, Yaşamı Güçlendirmek"

Sempozyum Tarihi: 3-4 Nisan 2026

Yer: Fenerbahçe Üniversitesi B Blok 5. Kat Konferans Salonu

ÖNEMLİ TARİHLER

Sözel Bildiri ve Poster Gönderim Son Tarihi: 25 Mart 2026

Kabul Edilen Sözel Bildiri ve Poster Duyurusu: 30 Mart 2026

Sempozyum Programının Nihai Halinin İlan Tarihi: 1 Mart 2026

Detaylı Bilgi: ergoterapiguncel@fbu.edu.tr

FENERBAHÇE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

1. Ergoterapide Güncel Yaklaşımlar Sempozyumu Bildiri Kitabı

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Selen AYDÖNER BEKTAŞ

ISBN

978-625-94726-3-8

Baskı Tarihi

2026

İletişim Bilgileri

Fenerbahçe Üniversitesi İletişim Fakültesi
Ataşehir Kampüsü Atatürk Mah.
Ataşehir Bulvarı Metropol İstanbul, İstanbul
e-posta: ergoterapiguncel@fbu.edu.tr
Copyright © 2026

Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak T. C. Fenerbahçe Üniversitesi'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Bu kitabın hiçbir kısmı yayıncısının yazılı izni olmaksızın elektronik veya mekanik, fotokopi, kayıt vb. bir bilgi saklama, erişim sistemi yolu ile çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve satışa sunulamaz. Bu kitap, 1. Ergoterapide Güncel Yaklaşımlar Sempozyumu bildirilerinden derlenmiş olup metinlerde yer alan her tür görüş ve düşüncenin sorumluluğu bildirinin yazarına aittir.

Sempozyum Başkanı

- **Dr. Öğretim Üyesi Selen Aydöner Bektaş**

Bilim Kurulu

- **Prof. Dr. Gonca Bumin** (*Hacettepe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü*)
- **Doç. Dr. Gökçen Akyürek** (*Hacettepe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü*)
- **Doç. Dr. Selma Ercan Doğu** (*Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ergoterapi Bölümü*)
- **Dr. Öğretim Üyesi Selen Aydöner Bektaş** (*Fenerbahçe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü*)
- **Dr. Öğretim Üyesi Mine Seyyah** (*Fenerbahçe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü*)
- **Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Ferit Akkurt** (*Fenerbahçe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü*)
- **Dr. Öğretim Üyesi Sümeyye Akçay** (*Fenerbahçe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü*)

Düzenleme Kurulu

- **Dr. Öğretim Üyesi Selen Aydöner Bektaş** (*Düzenleme Kurulu Başkanı*)
- **Dr. Öğretim Üyesi Mine Seyyah**
- **Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Ferit Akkurt**
- **Dr. Öğretim Üyesi Sümeyye Akçay**
- **Öğr. Gör. Gamze Çağla Sırma**
- **Arş. Gör. İrem Ceyhan**

SUNUŞ

Sağlık hizmetlerinin sürekli geliştiği günümüzde, bireylerin yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen bilimsel yaklaşımların paylaşılması, disiplinler arası iş birliklerinin güçlendirilmesi ve kanıta dayalı uygulamaların yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Bireyin günlük yaşamına, katılımına ve bağımsızlığına odaklanan ergoterapi, farklı yaş gruplarında ve farklı uygulama alanlarında giderek daha görünür hale gelmekte; bilimsel üretim, eğitim ve klinik uygulamalar arasındaki etkileşim her geçen gün güçlenmektedir.

Bu anlayış doğrultusunda düzenlenen 1. Ergoterapide Güncel Yaklaşımlar Sempozyumu, ergoterapi alanındaki güncel bilimsel gelişmeleri paylaşmak, akademisyenleri, klinisyenleri, öğrencileri ve farklı disiplinlerden araştırmacıları ortak bir bilimsel platformda buluşturmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Sempozyum boyunca ergoterapinin farklı çalışma alanlarına ilişkin güncel yaklaşımlar, yenilikçi uygulamalar, araştırma sonuçları ve geleceğe yönelik perspektifler ele alınmış; katılımcılar bilgi ve deneyimlerini paylaşma fırsatı bulmuştur.

Bilimsel program kapsamında gerçekleştirilen davetli konuşmalar, panel ve sözlü bildiri oturumları, ergoterapi mesleğinin güncel sorunlarının ve gelişim alanlarının çok yönlü biçimde değerlendirilmesine katkı sağlamıştır. Pediatrik rehabilitasyondan nörorehabilitasyona, ruh sağlığından okul temelli uygulamalara, toplumsal katılım, yardımcı teknolojiler, duyu bütünleme, el rehabilitasyonu ve diğer uzmanlık alanlarına kadar uzanan geniş bir yelpazede sunulan bildiriler, mesleğimizin bilimsel gelişimine önemli katkılar sunmuştur.

Elinizde bulunan bildiri kitabı, sempozyum süresince paylaşılan bilimsel çalışmaların kalıcı bir çıktısı niteliğindedir. Burada yer alan bildirilerin, ergoterapi alanındaki araştırmalara ışık tutacağına, yeni bilimsel iş birliklerine zemin hazırlayacağına ve klinik uygulamalara katkı sağlayacağına inanıyorum.

Sempozyumun gerçekleştirilmesinde emeği geçen düzenleme kurulu üyelerine, bilim kuruluna, davetli konuşmacılarımıza, oturum başkanlarımıza, hakemlerimize, bildirileriyle bilimsel programa değer katan tüm araştırmacılara, öğrencilerimize ve katılımcılarımıza içten teşekkürlerimizi sunuyorum. Bilimsel paylaşım kültürünün güçlenmesine katkı sağlayan bu buluşmanın gelenekselleşmesini ve her yıl daha geniş bir katılımıla sürdürülmesini temenni ediyorum.

Dr. Öğr. Üyesi Selen Aydöner Bektaş
Fenerbahçe Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Ergoterapi Bölüm Başkanı ve Sempozyum Başkanı

PROGRAM AKIŞI

1. GÜN - 3 NİSAN 2026 CUMA	
Fenerbahçe Üniversitesi B Blok 513 Konferans Salonu Konferans Salonu	
08.30-09.30	Kayıt
09.30-10.00	AÇILIŞ KONUŞMALARI Dr. Öğretim Üyesi Selen AYDÖNER BEKTAŞ Prof. Dr. Muazzez GARİPAĞAOĞLU
10.00-10.20	1. Oturum: Değişen Dünyada Ergoterapi: Güncel Yaklaşımlar Nereye Gidiyor? Konuşmacı: Prof. Dr. Hülya KAYIHAN Oturum başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Selen AYDÖNER BEKTAŞ
10.20-10.40	2. Oturum: Günlük Yaşam, Sağlık ve Okupasyonel Uyum Oturum başkanı: Prof. Dr. Hülya KAYIHAN Yaşam Tarzı Değişimleri Konuşmacı: Prof. Dr. Gamze EKİCİ Koruyucu Ergoterapi ve Sağlıklı Günlük Yaşam Konuşmacı: Doç. Dr. Gökçen AKYÜREK
10.40-10.55	KAHVE ARASI
10.55-11.35	3. Oturum: Pediatrik Ergoterapide Güncel ve Kapsayıcı Yaklaşımlar Oturum başkanı: Prof. Dr. Gonca BUMİN, Dr. Öğretim Üyesi Selen AYDÖNER BEKTAŞ Çocuklarda Yeme Problemlerinde Güncel Yaklaşımlar Konuşmacı: Uzm. Erg. Ezginur GÜNDOĞMUŞ Duyusal İşleme ve Kendini Düzenleme: Güncel Kanıt ve Klinik Uygulamalar Konuşmacı: Uzm. Erg. Abdullah Furkan CANGİ
11.35-12.15	4. Oturum: Dijitalleşme, Teknoloji ve Yapay Zekâ ile Dönüşen Ergoterapi Oturum başkanı: Doç. Dr. Başar ÖZTÜRK, Dr. Öğretim Üyesi Ferit AKKURT Telerehabilitasyon, VR ve Giyilebilir Teknolojilerle Fonksiyonel Katılım Konuşmacı: Prof. Dr. Devrim TARAKÇI Yapay Zekâ Destekli Değerlendirme ve Müdahale Yaklaşımları Konuşmacı: Uzm. Erg. Yusuf İslam DEĞERLİ
12.15-13.15	ÖĞLE ARASI
13.15-13.55	5. Oturum: Ruh Sağlığında Ergoterapi ve Öz-Yönetim Oturum başkanı: Prof. Dr. Gamze EKİCİ, Dr. Öğretim Üyesi Mine SEYYAH İyileşme Yolcuğunda Öz-Yönetim: Ergoterapi ile Kendi Yaşamının Mimarı Olmak Konuşmacı: Doç. Dr. Selma ERCAN DOĞU Kronik Ruh Sağlığı Yönetiminde Dijital Sağlık ve Destekleyici Teknolojiler Konuşmacı: Dr. Öğretim Üyesi Beyza ASLI BİLSEL
13.55-14.35	6. Oturum: Yaşlanan Toplumda Katılım Odaklı Ergoterapi Oturum başkanı: Dr. Öğretim Üyesi Mine SEYYAH, Dr. Öğretim Üyesi Sümeyye AKÇAY Aktif ve Sağlıklı Yaşlanmada Ergoterapi Yaklaşımları Konuşmacı: Uzm. Erg. Medine Nur ÖZATA DEĞERLİ Ev ve Çevre Odaklı Müdahaleler: Yaşlı Dostu Tasarım ve Evrensel Düzenlemeler Konuşmacı: Uzm. Erg. Mürüvvet AYDEMİR
14.35-14.50	KAHVE ARASI
14.50-15.30	7. Oturum: Okupasyonel Adalet, Sosyal Dönüşüm ve Hak Temelli Ergoterapi Oturum başkanı: Doç. Dr. Selma ERCAN DOĞU, Dr. Öğretim Üyesi Gülşah ZENGİN YAZICI Okupasyonel Adalet, Ayrımcılık ve Yapısal Eşitsizlikler Konuşmacı: Uzm. Erg. Sümeyye SARIŞAHİN

1. GÜN - 3 NİSAN 2026 CUMA	
Fenerbahçe Üniversitesi B Blok 513 Konferans Salonu Konferans Salonu	
	Toplum Temelli ve Hak Temelli Ergoterapi: Kırılgan Gruplar ve Savunuculuk Konuşmacı: Dr. Öğretim Üyesi Sümeyye BELHAN ÇELİK
15.30-15.50	8. Oturum: Ergoterapi Mesleğinin Gelecekteki Dönüşümü Oturum başkanı: Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Ferit AKKURT Ergoterapi Mesleğinin Geleceği: Profesyonel Roller, 2035 Vizyonu ve Stratejik Yönelimler Konuşmacı: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ÇORAKCI YAZICIOĞLU
15.50-16.50	Bildiri Sunumları (Sözlü/Poster) Oturum başkanı: Dr. Öğretim Üyesi Selen AYDÖNER BEKTAŞ, Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Ferit AKKURT

2. GÜN - 4 NİSAN 2026 CUMARTESİ	
Fenerbahçe Üniversitesi	
12.00-13.00	Nörogelişimsel Yoga Atölyesi (F Blok L2 05) <i>Kontenjan 15 kişiliktir.</i> Atölye Sahibi: Uzm. Erg. İremnur Soylu
13.00-14.00	Sanat Terapi Atölyesi (F Blok 113) <i>Kontenjan 15 kişiliktir.</i> Atölye Sahibi: Uzm. Erg. Kardelen YILDIRIM
14.00-15.00	Yaratıcı Drama Atölyesi (F Blok 113) <i>Kontenjan 15 kişiliktir.</i> Atölye Sahibi: Arzu ULUOCAK

İÇİNDEKİLER

Gamze EKİCİ ÇAĞLAR, Esra Nur EMİROĞLU & Emine SAĞLAMOGĞLU- FINDIK İŞÇİLERİNİN HASAT ZAMANI VE DIŞINDA FİZİKSEL DURUM, OKUPASYONEL DENGİ VE TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK İNCELENMESİ.....6

Özge KÖSEOĞLU, Özlem FEYZİOĞLU, Selvi TABAK DİNÇER, Necla GÜRDAL & Emir ÇELİK- KOLOREKTAL KANSERLİ HASTALARDA KEMOTERAPİYE BAĞLI PERİFERİK NÖROPATİNİN EL KAVRAMA, PARMAK KAVRAMA VE İNCE MOTOR BECERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....10

Remziye AKARSU & Emirhan GÖKÇEK- KAPSAYICI KAMPÜS DENEYİMİNİN ERGOTERAPİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL İÇERME VE MESLEKİ FARKINDALIK ALGILARINA ETKİSİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA.....13

Sümeyye SARIŞAHİN & Selma ERCAN DOĞU- MADDE KULLANIMI OLAN BİREYLERDE UYKU KALİTESİ VE BAĞIMLILIK ŞİDDETİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....15

FINDIK İŞÇİLERİNİN HASAT ZAMANI VE DIŞINDA FİZİKSEL DURUM, OKUPASYONEL DENGE VE TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK İNCELENMESİ

Gamze EKİCİ ÇAĞLAR*, Esra Nur EMİROĞLU** & Emine SAĞLAMOGLU***

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Tarım sektörü, iklim koşulları ve üretimin doğası gereği yılın belirli dönemlerinde yoğun emek gerektiren bir alandır. Fındık tarımı, arazinin dik ve engebeli yapısı nedeniyle makineleşmeye uygun değildir (Kablay & Aysan, 2019). Bu durum toplama aşamasında yoğun insan gücü kullanımını zorunlu kılmaktadır. Tarım işçileri, yaptıkları işin zorluğu sebebiyle hem çevresel (zehirli hayvanlar, toz, hava koşulları) hem de fizyolojik risklerle karşı karşıyadır. Fizyolojik riskler genellikle işin doğasından kaynaklanır. Eğilme, diz çökme, ağır yük taşıma ve tekrarlayıcı hareketler kas-iskelet sistemi üzerinde ciddi bir yük oluşturarak inflamatuvar yanıt ve ağrı gelişmesine yol açmaktadır (Fethke vd., 2015). Mevsimlik tarımda çalışma saatlerinin günde 10-12 saati bulması ve yetersiz dinlenme süreleri; uyku bozuklukları, yorgunluk ve mesleki tükenmişlik için temel risk faktörleridir (Caruso vd., 2004). Okupasyonel denge, bireyin yaşamındaki roller ve aktiviteler arasındaki çeşitlilik ve tatmin algısıdır (Wagman vd., 2012). Yoğun çalışma dönemlerinde bu dengenin bozulması, bireylerin kendilerine bakım ve serbest zaman aktivitelerinden mahrum kalmasına yol açarak hem fiziksel hem de psikolojik sağlığı olumsuz etkilemektedir (Akin vd., 2017). Bu araştırmanın temel amacı, fındık işçilerinde hasat dönemi ile hasat dışı (rutin) dönemdeki fiziksel semptom şiddetlerini, mesleki tükenmişlik düzeylerini ve okupasyonel denge durumlarını karşılaştırmalı olarak analiz etmektir.

Yöntem

Çalışmada katılımcıların yaş, cinsiyet, beden kütle indeksi, medeni durum, çocuk sayısı, sigara kullanımı, eğitim ve ekonomik durum gibi sosyodemografik özellikleri kaydedilmiştir. Katılımcıların fiziksel durumlarını değerlendirmek amacıyla ağrı, uyku ve yorgunluk düzeyleri Görsel Analog Skala (VAS) kullanılarak ölçülmüştür. Mesleki yorgunluk ve toparlanma düzeylerinin belirlenmesinde Mesleki Yorgunluk, Tükenmişlik ve Toparlanma Ölçeği (MYTTÖ) (Winwood vd., 2005), okupasyonel dengenin değerlendirilmesinde ise Aktivite Rol Denge Anketi (ARDA) (Wagman vd., 2014) kullanılmıştır. Tüm değerlendirmeler hem fındık hasat döneminde hem de hasat dönemi dışında gerçekleştirilmiştir. Verilerin istatistiksel analizi IBM SPSS Statistics 23.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler sürekli değişkenler için ortalama ve standart sapma, kategorik değişkenler için sayı ve yüzde olarak sunulmuştur. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro–Wilk testi ve grafiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir.

---

*Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara, Türkiye. gamze.ekici@hacettepe.edu.tr

**Erg., İstanbul Atlas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul Türkiye. esra.emiroglu@atlas.edu.tr

***Uzm. Erg., Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara, Türkiye. eminesaglamoglu@hacettepe.edu.tr

Hasat dönemi ile hasat dışı dönem arasındaki farklılıkların incelenmesinde verilerin dağılım özelliklerine göre bağımlı gruplarda t-testi veya Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasındaki karşılaştırmalarda Mann–Whitney U testi uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson veya Spearman korelasyon analizleri ile değerlendirilmiş, istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya toplam 87 fındık işçisi dahil edilmiş olup katılımcıların %62,1'i erkek ve %37,9'u kadındır. Yaş ortalaması $39,91 \pm 13,32$ yıl, VKİ ortalaması ise $26,22 \pm 3,92$ kg/m² olarak bulunmuştur. Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde %63.2'sinin evli, %34.5'inin bekar olduğu görülmüştür. Örneklemin %31'i sigara kullandığını beyan ederken, %19.5'inde eşlik eden en az bir kronik hastalık mevcuttur. Hasat dönemi ile rutin dönem karşılaştırıldığında, ağrı, yorgunluk ve kronik yorgunluk düzeylerinin hasat döneminde anlamlı olarak arttığı, okupasyonel denge düzeyinin ise azaldığı belirlenmiştir ($p < 0,001$). Ayrıca hasat döneminde fiziksel yorgunluğun arttığı görülmüştür. Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede, hasat döneminde kadın işçilerin ağrı, uyku problemi, yorgunluk ve akut yorgunluk düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Rutin dönemde ise cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Korelasyon analizleri sonucunda ağrı düzeyinin yorgunluk ve uyku problemleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Okupasyonel denge arttıkça kronik ve akut yorgunluk düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir.

Tartışma

Bu çalışmada, fındık işçilerinin hasat dönemi ve hasat dışı dönemdeki fiziksel semptomları, mesleki tükenmişlikleri ve okupasyonel dengeleri karşılaştırılmıştır. Bulgular, hasat döneminde ağrı, yorgunluk ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin arttığını, okupasyonel denge düzeylerinin ise azaldığını göstermiştir (Fethke vd., 2015). Bu durumun, yoğun fiziksel iş yükü, ergonomik olmayan çalışma koşulları ve yetersiz dinlenme süreleriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir (Wong vd., 2019). Hasat döneminde kadın işçilerin ağrı, uyku problemi, yorgunluk ve akut tükenmişlik düzeyleri erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur (Kutlu & Koruk, 2014). Bunun, tarımsal faaliyetlerin yanı sıra ev içi sorumlulukların da sürdürülmesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Hasat dışı dönemde ise kadın ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Korelasyon analizleri, ağrı düzeyi arttıkça yorgunluk ve uyku problemlerinin de arttığını göstermiştir. Ayrıca okupasyonel denge ile mesleki tükenmişlik arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuş, okupasyonel denge arttıkça tükenmişlik düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir. Bu bulgular, okupasyonel dengenin korunmasının fındık işçilerinin sağlık ve iyilik hâlinin desteklenmesinde önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, fındık hasadı dönemi, işçilerin kas-iskelet sistemi üzerinde yarattığı yoğun fiziksel baskı, yetersiz dinlenme olanakları ve sekteye uğrayan günlük yaşam rutinleri nedeniyle ağrı, yorgunluk ve mesleki tükenmişliği en üst seviyeye çıkaran; bireylerin okupasyonel dengesini ise ciddi şekilde bozan oldukça riskli bir süreçtir. Özellikle kadın işçiler, tarla mesaisine eklenen ev içi ve bakım sorumlulukları sebebiyle bu çevresel ve fizyolojik zorluktan erkeklere kıyasla çok daha fazla etkilenmektedir. Ağrı, yorgunluk ve uyku problemleri arasında yakın bir ilişki bulunurken, daha yüksek okupasyonel denge düzeylerinin daha düşük tükenmişlik ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bulgular, tarım işçilerinin sağlığını desteklemek amacıyla ergonomik düzenlemelerin,

yeterli dinlenme olanaklarının ve okupasyonel dengeyi geliştirmeye yönelik müdahalelerin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı; Günlük Yaşam Aktiviteleri; Mesleki Tükenmişlik; Tarım işçileri hastalıkları; Uyku; Yorgunluk.

Kaynakça

Akın, A., Ulukk, E., & Arar, T. (2017). İř-yaşam dengesi: Türkiye’de yapılan çalışmalara yönelik teorik bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 113-124.

Caruso, C. C., Hitchcock, E. M., Dick, R. B., Russo, J. M., & Schmit, J. M. (2004). *Overtime and extended work shifts: Recent findings on illnesses, injuries, and health behaviors* (DHHS (NIOSH) Yayın No. 2004-143). National Institute for Occupational Safety and Health.

Fethke, N. B., Merlino, L. A., Gerr, F., Schall, M. C., & Branch, C. A. (2015). Musculoskeletal pain among Midwest farmers and associations with agricultural activities. *American Journal of Industrial Medicine*, 58(3), 319-330.

Kablay, S., & Aysan, M. E. (2019). Hazelnut workers and their problems/fındık işileri ve sorunları. *Humanities & Social Sciences*, IJOPEC Publication, 143-155.

Kutlu, S., & Koruk, İ. (2014). Migrant seasonal farmworkers: Health related quality of life and the factors that affect it/Gebe mevsimlik tarım işileri: Sağlıkla ilişkili yaşam kalitesi ve etkileyen faktrler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 12(2), 80.

Wagman, P., & Hkansson, C. (2014). Introducing the Occupational Balance Questionnaire (OBQ). *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 21(3), 227-231.

Wagman, P., Hkansson, C., & Björklund, A. (2012). Occupational balance as used in occupational therapy: A concept analysis. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 19(4), 322-327.

Winwood, P. C., Winefield, A. H., Dawson, D., & Lushington, K. (2005). Development and validation of a scale to measure work-related fatigue and recovery: the Occupational Fatigue Exhaustion/Recovery Scale (OFER). *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 47(6), 594-606.

Wong, K., Chan, A. H. S., & Ngan, S. C. (2019). The effect of long working hours and overtime on occupational health: A meta-analysis of evidence from 1998 to 2018. *International Journal of Environmental Health Research*, 16(12).

KOLOREKTAL KANSERLİ HASTALARDA KEMOTERAPİYE BAĞLI PERİFERİK NÖROPATİNİN EL KAVRAMA, PARMAK KAVRAMA VE İNCE MOTOR BECERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Özge KÖSEOĞLU^{*,**}, Özlem FEYZİOĞLU^{***}, Selvi TABAK DİNÇER^{****}, Necla GÜRDAL^{****} & Emir ÇELİK^{*****}

ÖZET

Amaç: Oksaliplatin, kolorektal kanser tedavisinde temel bir kemoterapötik ajandır ancak kemoterapiye bağlı periferik nöropatiye (KBPN) neden olabilmektedir. KBPN, karıncalanma, uyuşma ve ağrı gibi distal duyuşal semptomlar dışında motor ve otonomik bulgularla karakterize, doz sınırlayıcı hatta tedavinin sonlandırılmasına yol açabilen ciddi bir toksisitedir. KBPN'nin literatürde duyuşal semptomları iyi belgelenmiş olsa da azalmış el ve parmak kavrama gücü ve ince motor beceri gibi motor semptomlar, fonksiyonel etkilerine rağmen yaygın olarak araştırılmamıştır. Özellikle, nöropati şiddeti ile el fonksiyonu arasındaki ilişki belirsizliğini korumaktadır. Bu nedenle, çalışma amacı kolorektal kanserli hastalarda farklı periferik nöropati derecelerinde el kavrama gücü ve el becerisini karşılaştırmaktır.

Yöntem: Çalışmaya, en az üç kür oksaliplatin bazlı kemoterapi almış, lokal ileri veya metastatik olan kolorektal kanserli 51 hasta dahil edildi. Dahil edilen hastaların periferik nöropati dereceleri bir Onkolog tarafından "Ulusal Kanser Enstitüsü- Yan Etkiler İçin Ortak Terminoloji Kriterleri" sınıflandırmasına göre belirlenip üç gruba kategorize edildi. Her grupta n=17 kişi vardı. El kavrama gücünü ölçmek için hidrolik el dinamometresi kullanıldı. Hem baskın hem de baskın olmayan elde parmak ucu, anahtar ve palmar kavrama kuvvetleri pinçmetre ile değerlendirildi. İnce motor beceri değerlendirmesi, Dokuz Delikli Peg Testi (DDPT) ile değerlendirildi. Nöropati dereceleri arasındaki farklılıkları belirlemek için tek-yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulandı. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir fark olması durumunda farkın kaynağını belirlemek amacı ile post-hoc testlerden Bonferroni analizi yapıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi p <0,05 olarak belirlendi.

Bulgular: Gruplar arası karşılaştırmalarda, çoğu kavrama kuvveti parametresinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı. Bununla birlikte, baskın el parmak ucu kavrama kuvveti ve baskın el anahtar tipi kavrama kuvvetinde anlamlı farklılıklar belirlenmiştir sırasıyla (p=0,001 ve p=0,030). Baskın el parmak ucu kavrama kuvveti açısından, Grade I ile Grade II (p <0,05) ve Grade I ile Grade III (p <0,05) arasında anlamlı fark bulunurken, Grade II ile Grade III arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Baskın el anahtar tipi kavrama kuvveti açısından ise yalnızca Grade I ile Grade III arasında anlamlı fark tespit edilmiş (p <0,05), diğer ikili

* Arş. Gör., Fenerbahçe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul, Türkiye. ozge.koseoglu@fbu.edu.tr

** Acıbadem Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. ozge.koseoglu@live.acibadem.edu.tr

*** Özlem Feyzioğlu, Acıbadem Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul, Türkiye. ozlem.feyzioglu@acibadem.edu.tr

**** Prof. Dr. Cemil Taşçıoğlu Şehir Hastanesi, Radyasyon Onkolojisi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

dincerselvi@yahoo.com

**** Prof. Dr. Cemil Taşçıoğlu Şehir Hastanesi, Radyasyon Onkolojisi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. gurdalnecla@hotmail.com

***** İstinye Üniversitesi Liv Hospital Topkapı, Medikal Onkoloji Kliniği, İstanbul, Türkiye. emircelikk@gmail.com

karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ayrıca, DDPT performansı açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Sonuç: KBPN şiddeti, baskın elde parmak kavrama kuvvetinde azalma ile ilişkiliydi ancak el kavrama kuvveti ve ince motor beceriyle ilişkili değildi. Parmak kavrama kuvveti değerlendirmesi, bu popülasyonda nöropati derecesine bağlı gelişebilecek ince motor bozuklukların erken dönemde belirlenmesine ve rehabilitasyon programının kişiye özgü şekillendirilmesine yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Oksaliplatin; Periferik nöropati; El kuvveti; İnce motor beceri; Kolorektal kanser.

The Effects of Chemotherapy-Induced Peripheral Neuropathy on Hand Grip Strength, Pinch Grip Strength, and Fine Motor Skills in Patients with Colorectal Cancer

Abstract

Purpose: Oxaliplatin is a key chemotherapeutic agent in the treatment of colorectal cancer but can cause chemotherapy-induced peripheral neuropathy (CIPN). CIPN is a serious toxicity characterized by distal sensory symptoms such as tingling, numbness, and pain, as well as motor and autonomic signs, which may lead to dose-limiting effects and even termination of treatment. While sensory symptoms of CIPN are well documented in the literature, motor symptoms such as reduced grip strength and fine motor skills of the hand have not been widely studied despite their functional impacts. In particular, the relationship between the severity of neuropathy and hand function remains uncertain. Therefore, the aim of this study is to compare grip strength and hand dexterity in patients with colorectal cancer at different grades of peripheral neuropathy.

Method: This study included 51 patients with locally advanced or metastatic colorectal cancer who had received at least three cycles of oxaliplatin-based chemotherapy. The grades of the peripheral neuropathy in the included patients were determined and categorized into three groups by an oncologist according to the "National Cancer Institute-Common Terminology Criteria for Adverse Events". There were n=17 patients in each group. A hydraulic hand dynamometer was used to measure grip strength. Tip, key, and palmar grip strengths were assessed in both the dominant and non-dominant hands using a pinchmeter. Fine motor skill assessment was performed using the Nine Hole Peg Test (NHPT). One-way analysis of variance (ANOVA) was applied to determine differences among neuropathy grades. If a significant difference was found in the results of the ANOVA, post-hoc analysis using Bonferroni correction was performed to identify the source of the difference. The level of statistical significance was set at $p < 0.05$.

Results: Between group comparisons, no statistically significant differences were found in most grip strength parameters. However, significant differences were observed in tip pinch strength and key pinch strength of the dominant hand ($p=0.001$ and $p=0.030$, respectively). For tip pinch strength of the dominant hand, significant differences were found between Grade I and Grade II ($p < 0.05$) and between Grade I and Grade III ($p < 0.05$), while no significant difference was detected between Grade II and Grade III. Regarding key pinch strength of the dominant hand, a significant difference was found only between Grade I and Grade III ($p < 0.05$). Additionally, no significant differences were observed among the groups in terms of NHPT performance.

Conclusion: The severity of CIPN was associated with a reduction in dominant hand tip pinch strength but was not related to grip strength or fine motor skills. The assessment of tip pinch strength may aid in the early identification of fine motor dysfunctions that could develop due to neuropathy in this population and help tailor rehabilitation programs to individual needs.

Keywords: Oxaliplatin; Peripheral neuropathy; Hand strength; Fine motor skills; Colorectal cancer.

KAPSAYICI KAMPÜS DENEYİMİNİN ERGOTERAPİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL İÇERME VE MESLEKİ FARKINDALIK ALGILARINA ETKİSİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Remziye AKARSU* & Emirhan GÖKÇEK**

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Down sendromlu gençler ile ergoterapi öğrencilerinin birlikte katıldığı kapsayıcı kampüs deneyiminin, ergoterapi öğrencilerinin sosyal içerme, dahil olma, kapsayıcılık ve katılım kavramlarına ilişkin algıları ile mesleki farkındalıkları üzerindeki etkisini incelemektir. Ayrıca, bu deneyim doğrultusunda öğrencilerin Down sendromlu bireylerin kampüs yaşamına katılımına yönelik görüşlerindeki olası değişimlerin ortaya konması hedeflenmiştir.

Yöntem: Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Araştırmaya, Down sendromlu gençlerle gerçekleştirilen kapsayıcı kampüs etkinliğine katılan 7 ergoterapi öğrencisi dahil edilmiştir. Katılımcılar amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Veriler, etkinlik sonrasında yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmelerde öğrencilerin etkinlik öncesi beklentileri, deneyim sürecine ilişkin algıları, kapsayıcılık ve sosyal içerme kavramlarına yönelik değerlendirmeleri ile mesleki farkındalıkları incelenmiştir. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Analiz sonucunda beş ana tema belirlenmiştir: (1) başlangıçta belirsizlik ve çekingenlik, (2) birlikte deneyim yoluyla sosyal etkileşimin gelişmesi, (3) katılım ve kapsayıcılığın yeniden anlamlandırılması, (4) sosyal içerme farkındalığında artış ve tutum değişimi ve (5) mesleki farkındalık ve ergoterapi bakış açısının güçlenmesi. Katılımcılar etkinlik öncesinde iletişim kurma konusunda çekingenlik yaşadıklarını ifade ederken, etkinlik sürecinde kurulan doğal ve samimi etkileşim sayesinde bu durumun azaldığı görülmüştür. Deneyim sonrasında öğrencilerin kapsayıcılık ve katılım kavramlarını daha derin ve uygulamaya dayalı bir şekilde değerlendirdikleri, Down sendromlu bireylerin kampüs yaşamına aktif katılımına yönelik daha olumlu bir bakış açısı geliştirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca, etkinliğin öğrencilerin mesleki farkındalıklarını artırdığı ve ergoterapi perspektiflerini güçlendirdiği görülmüştür.

Sonuç: Kapsayıcı kampüs deneyimlerinin, ergoterapi öğrencilerinin sosyal içerme, katılım ve kapsayıcılık kavramlarını anlamlandırmalarında ve mesleki gelişimlerinde önemli katkılar sağladığı görülmektedir. Bu tür yaşantısal öğrenme deneyimlerinin eğitim süreçlerine entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergoterapi; Kapsayıcılık; Sosyal içerme; Down sendromu; Katılım.

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul, Türkiye.
rakarsu@biruni.edu.tr

**Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, İstanbul, Türkiye.
240505010@st.biruni.edu.tr

The Impact of an Inclusive Campus Experience on Occupational Therapy Students' Perceptions of Social Inclusion and Professional Awareness: A Qualitative Study

Abstract

Objective: This study aimed to examine the effects of an inclusive campus experience, in which young individuals with Down syndrome and occupational therapy students participated together, on occupational therapy students' perceptions of social inclusion, participation, belonging, and inclusivity, as well as their professional awareness. Additionally, the study aimed to explore potential changes in students' views regarding the participation of individuals with Down syndrome in campus life.

Method: This study was conducted using a qualitative case study design. A total of seven occupational therapy students who participated in the inclusive campus activity with individuals with Down syndrome were included in the study. Participants were selected using purposive sampling. Data were collected through semi-structured interviews conducted after the activity. The interviews explored students' expectations prior to the activity, their experiences during the process, their perceptions of inclusivity and social participation, and their professional awareness. The data were analyzed using thematic analysis.

Results: Five main themes were identified: (1) initial uncertainty and hesitation, (2) development of social interaction through shared experience, (3) redefinition of participation and inclusivity, (4) increased awareness of social inclusion and change in attitudes, and (5) enhancement of professional awareness and occupational therapy perspective. While participants initially reported hesitation in communication, this decreased through natural and sincere interactions during the activity. Following the experience, students demonstrated a deeper and more practice-based understanding of inclusivity and participation and developed more positive attitudes toward the involvement of individuals with Down syndrome in campus life. Additionally, the experience contributed to increased professional awareness and strengthened their occupational therapy perspective.

Conclusion: Inclusive campus experiences play an important role in enhancing occupational therapy students' understanding of social inclusion, participation, and inclusivity, as well as in supporting their professional development. Integrating such experiential learning opportunities into educational programs is recommended.

Keywords: Occupational therapy; Inclusivity; Social inclusion; Down syndrome; Participation.

MADDE KULLANIMI OLAN BİREYLERDE UYKU KALİTESİ VE BAĞIMLILIK ŞİDDETİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Sümeyye SARIŞAHİN*, Selma ERCAN DOĞU**

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Uyku ve dinlenme, bireyin sağlık, iyilik hâli ve günlük yaşam performansının sürdürülebilmesi açısından ergoterapide temel okupasyon alanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Amerikan Ergoterapi Derneği tarafından yayımlanan Ergoterapi Uygulama Çerçevesine göre uyku; bireyin fiziksel sağlığını, bilişsel işlevlerini, duygusal düzenlenmesini ve gündüz aktivitelerine katılımını destekleyen önemli bir okupasyonel süreçtir (AOTA, 2020). Dinlenme ise kişinin fiziksel ve zihinsel yenilenmesini sağlayan, okupasyonel katılımını sürdürebilmek için gerekli olan bilinçli geri çekilme ve rahatlama süreçlerini kapsamaktadır. Madde kullanımı olan bireylerde uyku bozuklukları yaygındır. Uyku yalnızca biyolojik bir gereksinim olmayıp günlük işlevselliği, motivasyonu ve okupasyonel katılımı olumsuz etkileyebilmektedir (Ceoara et al., 2025; Erga et al., 2022). Bu çalışma, madde kullanımı olan bireylerde uyku kalitesini değerlendirmeyi, bağımlılık şiddeti ile ilişkisini incelemeyi ve uyku problemlerinin rehabilitasyon süreci üzerindeki etkilerini ergoterapi perspektifinden ele almayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu kesitsel ve tanımlayıcı çalışmaya madde kullanımı öyküsü bulunan 60 birey dahil edilmiştir. Araştırma verileri; katılımcıların demografik ve klinik özelliklerini değerlendirmek amacıyla Sosyodemografik Veri Formu, bağımlılık şiddetini değerlendirmek amacıyla Bağımlılık Profil İndeksi (BAPİ) ve uyku kalitesini değerlendirmek amacıyla Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ) kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin yanı sıra, madde kullanımına ilişkin değişkenler ile uyku kalitesi parametreleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Verilerin analizinde uygun istatistiksel yöntemler kullanılmış olup, istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların yaşları 21 ile 53 arasında değişmekte olup, tamamı erkek katılımcıların ($n=60$) yaş ortalaması 33.41 ± 7.00 (yıl)'dır. Katılımcılara ait sosyodemografik özellikler ve madde kullanımına ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 1'de verilmiştir. Madde kullanımı (BAPİ) ile ilişkili değişkenler ile PUKİ alt bileşenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde, bazı değişkenler ile anlamlı ilişkiler saptanmıştır. BAPİ tanı puanı ile uyku bozukluklarını değerlendiren bileşen (Bileşen 5) ($r = .285$, $p = .027$), uyku ilacı kullanımını değerlendiren bileşen (Bileşen 6) ($r = .271$, $p = .036$) ve PUKİ toplam puanı ($r = .255$, $p = .049$) arasında anlamlı pozitif korelasyonlar bulunmuştur (Tablo 2).

*Öğr. Gör., Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul, Türkiye.
sumeyye.sarisahin@bezmialem.edu.tr

**Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul, Türkiye.
selma.ercandogu@sbu.edu.tr

Tablo 1. Katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri (n = 60).

Kategorik Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	0	0
	Erkek	60	100
Eğitim Düzeyi	İlkokul	13	21,7
	Ortaokul	20	33,3
	Lise	16	26,7
	Üniversite	2	3,3
	Yüksek Lisans/Doktora	9	15,0
Medeni Durum	Evli	18	30,0
	Bekar	32	53,3
	Boşanmış	10	16,7
Ailede Madde Kullanımı	Evet	7	11,7
	Hayır	53	88,3
Sayısal Değişkenler		Min.-Maks.	Ortalama ± SS
Yaş		21-53	33.41 ± 7.00
İlk madde kullanım yaşı (yıl)		8-36	19.25 ± 5.96
Madde kullanım süresi (yıl)		1-32	11.91 ± 7.26

Not. n: Sayı; %: Yüzde; SS: Standart sapma.

Tablo 2. Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi ile Bağımlılık Profil İndeksi alt boyutları arasındaki korelasyon ilişkileri

		Bağımlılık Profil İndeksi (BAPİ)						
		MKS	Tanı	Yaşama Etkisi	Yoğun Madde İsteği	Motivasyon	Bağımlılık Şiddeti	
Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi	B 1	r	,226	,119	,239	,164	-,238	,232
		p	,082	,367	,066	,212	,067	,075
	B 2	r	,104	,199	,052	,040	,026	,204
		p	,429	,128	,693	,761	,846	,118
	B 3	r	,122	,052	,180	,153	-,004	,196
		p	,353	,693	,169	,244	,978	,134
	B 4	r	-,006	,150	,026	,064	-,017	,204
		p	,964	,253	,846	,629	,895	,118
	B 5	r	,228	,285*	,260*	,146	-,199	,375**
		p	,079	,027	,045	,266	,127	,003
	B 6	r	,206	,271*	-,136	,170	-,113	,122
		p	,114	,036	,299	,193	,389	,354
	B 7	r	,099	,116	,203	,324*	,024	,388**
		p	,450	,377	,120	,011	,854	,002
	T	r	,207	,255*	,192	,239	-,099	,370**
		p	,113	,049	,142	,066	,451	,004

Not. r: Pearson korelasyon katsayısı; p: Anlamlılık düzeyi; MKS: Madde kullanım sıklığı;

B: Bileşen; T: Toplam.

* p < 0.05; ** p < 0.01.

Tartışma

Bulgular, tanı şiddeti arttıkça uyku sürekliliğinin daha fazla bozulduğunu, uyku ilacı kullanımının arttığını ve genel uyku kalitesinin bozulduğunu göstermektedir. Madde kullanımı olan bireylerde uyku kalitesinin bağımlılık süreciyle yakından ilişkili olduğuna dair çalışma bulgularımız, uyku problemlerinin bireyin günlük yaşam performansı, motivasyonu ve okupasyonel katılımı üzerinde olumsuz etkiler oluşturabileceğini düşündürmektedir. Uyku bozuklukları; öz bakım, üretkenlik, sosyal katılım ve serbest zaman aktiviteleri gibi temel yaşam alanlarında kısıtlılıklara yol açarak bireyin yaşam dengesi ve iyilik hâlini etkileyebilmektedir (O'Donoghue & McKay, 2012). Ergoterapi perspektifinden değerlendirildiğinde uyku ve dinlenme, temel bir okupasyon alanı olup bireyin fiziksel, bilişsel ve emosyonel işlevselliğinin sürdürülebilmesi açısından önemli bir yere sahiptir (Swarbrick et. al., 2022). Uyku hazırlığı, uykuya katılım, uykuyu sürdürme, uyku ortamının yönetimi ve dinlenme aktiviteleri ergoterapinin değerlendirme ve müdahale alanları içerisinde yer almaktadır. Uyku problemlerinin çok boyutlu yapısı göz önünde bulundurulduğunda, ergoterapistlerin psikiyatrist, psikolog, hemşire ve diğer sağlık profesyonelleri ile multidisipliner ekip yaklaşımı içerisinde çalışması rehabilitasyon sürecine önemli katkılar sağlayabilmektedir (Gardner et al., 2023). Ergoterapi perspektifinde uyku yalnızca uyku süresi üzerinden değil; bireyin uyku rutinleri, çevresel düzenlemeleri, günlük yaşam alışkanlıkları, aktivite dengesi ve okupasyonel katılımı ile birlikte bütüncül olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda, madde kullanımı olan bireylerde uyku odaklı ergoterapi yaklaşımlarının müdahale programlarına dahil edilmesi, rehabilitasyon sürecinin desteklenmesine ve yaşam kalitesinin artırılmasına katkı sağlayabilir. Örneklemin yalnızca erkek katılımcılardan oluşması bulguların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Çalışmanın kesitsel tasarımı, değişkenler arasındaki nedensel ilişkilerin belirlenmesine olanak tanımamaktadır. Verilerin öz-bildirim ölçekleri ile toplanması yanıltıcı önyargısı riskini artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Madde kullanımı; Okupasyon; Uyku.

Kaynakça

American Occupational Therapy Association. (2020). Occupational therapy practice framework: Domain and process (4th ed.). *American Journal of Occupational Therapy*, 74(Suppl. 2), 7412410010. <https://doi.org/10.5014/ajot.2020.74S2001>

Ceoara, B., Dosquet, M., Sánchez-Rico, M., Geoffroy, P. A., Blanco, C., Limosin, F., & Hoertel, N. (2025). Association between sleep complaints and quality of life and the mediating role of substance use disorders: results from a nationally representative sample. *Journal of Psychiatric Research*, 189, 479-487. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2025.06.036>

Erga, A. H., Nesvåg, S., Dahlberg, I. E., & McKay, J. R. (2022). Persistent sleep problems among people in recovery from substance use disorders: a mixed methods study. *Addiction Research & Theory*, 30(6), 422-430. <https://doi.org/10.1080/16066359.2022.2074406>

O'Donoghue, N., & McKay, E. A. (2012). Exploring the impact of sleep apnoea on daily life and occupational engagement. *British Journal of Occupational Therapy*, 75(11), 509-516. <https://doi.org/10.4276/030802212X13522194759932>

Swarbrick, M., DiGioia-Laird, V. E., Kavalkovich, A., Nemec, S., Pelland, P., Stewart, J., Treitler, B., & Baldomero, J. (2022, February) Journey to wellness. Center for Alcohol &

Substance Use Studies, Graduate School of Applied and Professional Psychology, Rutgers University.

Gardner, J., Swarbrick, M. ve Kitzinger, R. H. (2023). Uyku bir şeydir, hiçbir şey değil: madde kullanımının iyileşmesini desteklemek için uyku değerlendirmesi ve tedavisine meslekler arası bir yaklaşım. *Bağımlılıklarda Sosyal Hizmet Uygulaması Dergisi*, 23(1), 39–51. <https://doi.org/10.1080/1533256X.2022.2159643>